

ศึกษาการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลกงกรุด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา

Study on Dengue Haemorrhagic Fever Control of Public Health Volunteers village of

Tombon Kong Kong, AmphoeHuaiTalaeng, Changwat Nakhon Ratchasima

นิพนธ์ สารรัมย์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

โทรศัพท์ : 06-1194-9291; E-mail : sararam1403@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาระดับความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน ตำบลกงกรุด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกร อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปี 50,001 บาท ขึ้นไป การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าว มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี พบว่า ในเรื่องการป้องกันและควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุง จะสำเร็จได้ทุกหลังคาเรือนจะต้องช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะ

ยุง กลุ่มเป้าหมายตอบถูก ร้อยละ 100 ซึ่งมีความรู้ในระดับต่ำ ในเรื่องผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่มีอาการเบื่ออาหารและรับประทานอาหารได้น้อย ควรให้ดื่มน้ำเยอะๆเพื่อป้องกันอาการช็อคและด้านการใช้ยาแอสไพรินในผู้ป่วยที่มีอาการคล้ายโรคไข้เลือดออก เพราะจะมีผลต่อเม็ดเลือดแดงได้ ควรแนะนำให้ผู้ป่วยพบแพทย์ ด้านทัศนคติต่อโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ในเรื่องเด็กที่ถูกยุงกัดในเวลากลางวัน มีโอกาสป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกด้านทัศนคติที่ต่ำ ในเรื่องโรคไข้เลือดออกเป็นกับเด็กเท่านั้นผู้ใหญ่ไม่เป็น เพราะว่ามีภูมิคุ้มกันและผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกมีโอกาสเป็นโรคไข้เลือดออกได้ และด้านการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ในเรื่องท่านติดตามข่าวสารเรื่องโรคไข้เลือดออก เมื่อมีการออกข่าวทางหอกระจายข่าว ด้านการปฏิบัติตนที่ยังปฏิบัติได้น้อยในเรื่อง ท่านไม่ใช้สารเคมีกำจัดยุง เช่น ยาพ่นยุง ยาจุดกันยุง ยาฉีดกันยุงเนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

จากการศึกษาครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความรู้เรื่องความเข้าใจต่อโรคไข้เลือดออก ในด้านการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกที่

ถูกต้อง จึงควรมีการศึกษาการพัฒนาแกนนำชุมชน ในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ซึ่ง กิจกรรมประกอบด้วย การให้ความรู้ สาเหตุของการ เกิดโรค ลักษณะอาการของโรค การรักษาโรค หลักการปฏิบัติตัวเมื่อป่วยและการป้องกันการเกิด โรค โดยให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อแนวทางในการควบคุมและป้องกันโรค ไข้เลือดออกและส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยน พฤติกรรม ให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองจนมีความเข้มแข็ง เกิดขึ้นในชุมชนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือใน การดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคอย่างต่อเนื่องเป็น แนวทางในการดำเนินงานการควบคุม ป้องกันโรค ไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อ ความยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

This study is a survey that aims to study knowledge, attitudes, practice in prevention and control of dengue hemorrhagic fever. Target group: 104 people. The study was a questionnaire on prevention and control. Dengue Haemorrhagic Fever Nakhon Ratchasima Data analysis uses percentage.

Average and standard deviation this study It was found that most of the village health volunteers found that the majority were female between 41 and 50 years of age. Graduation Graduation Agriculture Most of the village health

volunteers had annual income of 50,001 baht. Public Health Volunteers Most of the villages received information from the news tower. Knowledge of dengue infection was at a good level, as was the prevention and control of mosquito breeding sites. To be successful all the houses must help eliminate mosquito breeding sites. The target audience was 100 percent who had low knowledge. In dengue patients with anorexia and eating less. Should drink plenty of water to prevent shock and the use of aspirin in patients with dengue-like symptoms. It will affect the red blood cells. Patients should be referred to a physician. The attitude toward dengue fever was at a good level. The children were bitten by mosquitoes in the daytime. There is a low chance of dengue hemorrhagic fever in children. Adults are not immune to dengue and those close to dengue have dengue. And in practice, the prevention and control of dengue fever is in the good. You follow the news about blood fever. When the news spread out. In practice, the practice is less practical. You do not use mosquito repellent, such as mosquito repellent, mosquito coils, mosquito repellent, because it is harmful to health. In this study, Point out that the public. Lack of knowledge on dengue awareness. In the control and prevention of dengue fever. It should be studied the development of community leaders in control. Prevent dengue fever in the area. Activities include: Educating Cause of disease Symptoms of disease, treatment, disease, disease

prevention and prevention. Everyone in the community is encouraged to learn how to control and prevent dengue fever and promote behavior change. Suitable for daily use. To be self-reliant and to be strong in the community and ready to cooperate in the continuous control of disease prevention. As a guideline in operating the control. Preventing dengue fever is effective and effective for sustainability.

Keywords: Dengue Haemorrhagic Fever Control, Public Health Volunteers village

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในระบบงานสาธารณสุข ซึ่งต้องอาศัยการควบคุมป้องกันอย่างต่อเนื่อง ในทุกปีจะมีการระบาดเพิ่มขึ้นบางพื้นที่ สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ.2501 มีรายงานผู้ป่วยจำนวน 2,158 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 8.80 ต่อประชากรแสนคน อัตราป่วยตายร้อยละ 13.90 ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 2-6 ปี ในระยะต่อมาได้แพร่กระจายไปตามจังหวัดใหญ่ๆ ต่างๆ ของภาคเหนือ และ ในปี พ.ศ.2508 ได้แพร่กระจายทั่วทุกภาคของประเทศไทย ปีที่พบการระบาดรุนแรงที่สุดคือ พ.ศ.2530 พบผู้ป่วยจำนวน 174,285 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 325 ต่อประชากรแสนคน ตาย 1,007 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 0.05 และโรคไข้เลือดออก ได้มีการระบาดอย่างต่อเนื่อง ทุกปี จนถึงปัจจุบัน

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในประเทศไทย ในปี 2560 พบว่า การระบาดติดต่อกันสูงทุกปี

โดยในปี พ.ศ. 2556- 2560 พบอัตราป่วยเท่ากับ 43.31, 9.48 15.42 24.32 และ 13.54 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ อัตราป่วยตายร้อยละ 0.10, 0.05, 0.07, 0.08 และ 0.14 ตามลำดับ โดยรายงานปี พ.ศ. 2560 ลดลงจากปี พ.ศ. 2559 ณ ช่วงเวลาเดียวกันร้อยละ 43.58 และพบการกระจายของผู้ป่วยทุกเดือนตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเด็กโดยพบมากในกลุ่มอายุ 10 – 14 ปี กลุ่มอายุ 5-9 ปี และกลุ่มอายุ 15-24 ปี ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วย 315.69 , 249.11 และ 179.98 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ อัตราส่วนผู้ป่วยเพศหญิงต่อเพศชายใกล้เคียงกัน^[1]

จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดนครราชสีมาพบว่าอุบัติการณ์โรคไข้เลือดออกมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี ปี พ.ศ. 2560 พบผู้ป่วย 1,719 ราย เสียชีวิต 2 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 65.39 ต่อแสนประชากร อัตราป่วยตายร้อยละ 0.8 และกระจายไปทุกกลุ่มอายุโดยพบอุบัติการณ์สูงสุดที่กลุ่มอายุ 10 - 14 ปี ,กลุ่มอายุ 15-19 ปี และกลุ่มอายุ 5-9 ปี ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วย 32.01 , 20.48 และ 16.87 ต่อแสนประชากรตามลำดับ พบกระจายครบทุกอำเภอของจังหวัดโดยพบอุบัติการณ์สูงสุดที่อำเภอเมือง อำเภอขามทะเลสอ อำเภอโชคชัยและอำเภอห้วยแถลง คิดเป็นอัตราป่วย 166.47 159.41 153.83 และ 142.52 ต่อแสนประชากรตามลำดับ และเมื่อพิจารณาพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคอำเภอเมืองเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดโรคไข้เลือดออกสูงสุด สำหรับสถานการณ์โรคไข้เลือดออกของอำเภอเมืองปี พ.ศ. 2560 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 253 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 55.25 ต่อแสนประชากร ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต พบอุบัติการณ์สูงสุดที่กลุ่มอายุ 5-9 ปี รองลงมาคือ 10 - 14 ปี และ

กลุ่มอายุ 0-4 ปี ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วย 27.28, 22.48 และ 15.34 ต่อแสนประชากรตามลำดับ^[7] จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกดังกล่าวการเกิดเจ็บป่วยจากโรคไข้เลือดออก จังหวัดนครราชสีมา นั้น ล้วนพบมากในเด็กนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษาทั้งสิ้น

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทีมควบคุมโรค โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชำเลือดได้ดำเนินการควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง โดยลักษณะกิจกรรมหลายรูปแบบ เพื่อให้ความรู้แก่ ประชาชนไม่ว่าจะเป็นการณรงค์ กำจัดลูกน้ำยุงลาย การพ่นน้ำยาเคมี การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรในชุมชน โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพ และสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องทางด้านสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีบทบาทในการเป็นผู้นำการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน และมีหน้าที่ แก่ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นผู้สื่อข่าวสารสาธาณสุขระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในหมู่บ้าน นัดหมายเพื่อนบ้านมารับบริการ สาธาณสุข แจ้งข่าวสารสาธาณสุข เช่น การเกิดโรคติดต่อที่สำคัญ หรือโรครบาดในท้องถิ่น ตลอดจนข่าวความเคลื่อนไหวในกิจกรรม สาธาณสุข รับข่าวสารสาธาณสุขแล้ว แจ้งให้

เจ้าหน้าที่สาธาณสุขในท้องถิ่นทราบอย่าง รีบด่วน ในเรื่องสำคัญ เช่น เรื่องโรครบาดหรือโรคติดต่อต่าง ๆ และเป็นผู้ให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านและแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ในเรื่องต่าง ๆ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจ ศึกษาการควบคุม ป้องกัน โรคไข้เลือดออก โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนชมรมแม่บ้าน ตำบลกงรถ อำเภห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนการศึกษา การพัฒนาแกนนำชุมชนในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ โดยให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบแนวทางการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกและส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองจนมีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในชุมชนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคอย่างต่อเนื่อง เป็นแนวทางในการดำเนินงานการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธาณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน

3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการควบคุม ป้องกัน โรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรม แม่บ้าน

4. เป็นแนวทางในการดำเนินงานป้องกัน และควบคุม โรค ไข้เลือดออกที่เหมาะสม และ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการวิจัย

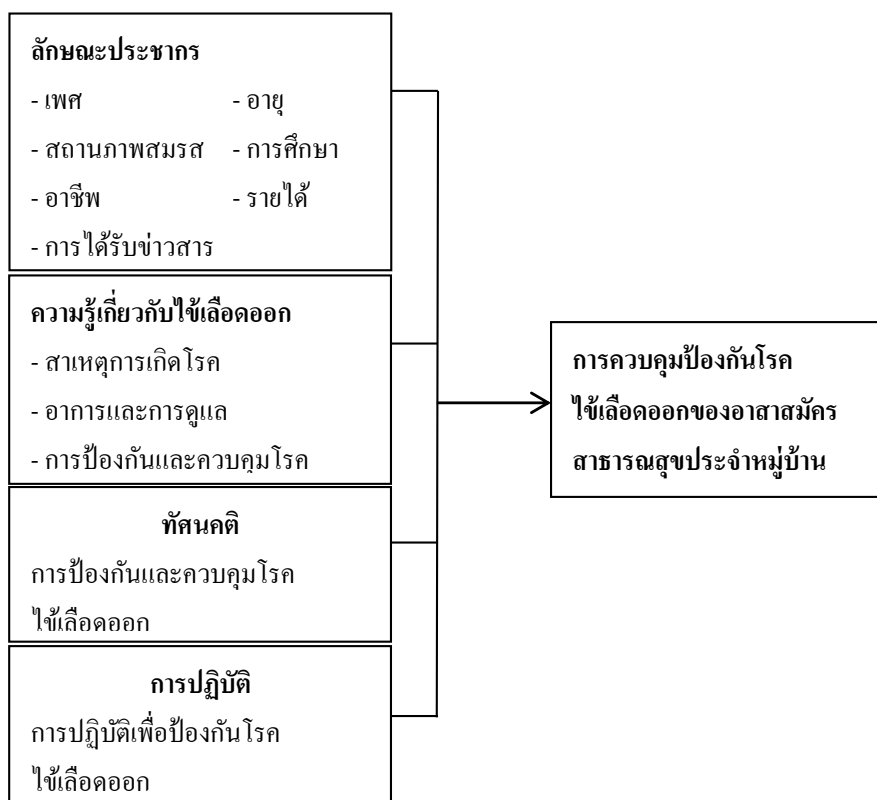
1. ผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่ทราบถึงระดับ ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านและ ตัวแทนชมรมแม่บ้าน

2. ผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่ทราบถึงทัศนคติ เกี่ยวกับการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออกของ อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทน ชมรมแม่บ้าน

3. ผู้บริหารนำไปเป็นแนวทางในการ ป้องกันและควบคุม โรค ไข้เลือดออกของ อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทน ชมรมแม่บ้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากทฤษฎีและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การควบคุม ป้องกัน โรค ไข้เลือดออกของ ประชาชนจะประกอบไปด้วยการศึกษาลักษณะทาง ประชากร คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรค ไข้เลือดออก ด้านความรู้เกี่ยวกับการควบคุมป้องกัน โรค ไข้เลือดออก ด้านทัศนคติต่อการควบคุม ป้องกัน โรค ไข้เลือดออก และการศึกษาด้านการ ปฏิบัติในการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออก ตลอดจน ปัญหาที่พบแล้วนำไปเป็นแนวทาง วางแผนแก้ไขอย่างถูกต้อง

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตขอบเขตการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านสถานที่ การศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ถึง การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน

2. ด้านเนื้อหา แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ด้าน

1) เนื้อหาด้านความรู้

2) ด้านทัศนคติในการป้องกันโรค

3. กลุ่มตัวอย่าง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน ตำบลกงรถ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 104 คน (กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ได้ทำการสร้าง เครื่องมือการศึกษาจากการทบทวนเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating Scale) มี 3 ระดับคือ

เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย จำนวน 17 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติ บางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 16 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูล กรอกข้อมูลและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ 2 ลักษณะ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) สหสัมพันธ์เพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกอยู่ใน ระดับดี ร้อยละ 73.07 จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก รายข้อ พบว่า มีระดับความรู้ดีในเรื่องการป้องกัน และควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงจะสำเร็จได้ทุกหลังคาเรือน จะต้องช่วยกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ทราบอะเบทเป็นสารเคมีที่นำมาใช้เพื่อฆ่าลูกน้ำ ร้อยละ 99.0 และพาหะนำโรคไข้เลือดออกคือยุงลาย ร้อยละ 96.10 ความรู้ที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตอบถูกน้อยที่สุดคือในผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่มีอาการเบื่อ

อาหาร และรับประทานอาหารได้น้อยควรให้ดื่มน้ำ เยอะ ๆ เพื่อป้องกันอาการช็อค ร้อยละ 46.2 รองลงมา คือพาหะนำโรคไข้เลือดออกเกาะตาม ห้องน้ำไว้เป็นแหล่งพักอาศัยมากที่สุด ร้อยละ 49.0

ทัศนคติต่อโรคไข้เลือดออก

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับดี โดยมีทัศนคติระดับดีในเรื่อง เด็กที่ถูกยุงกัดตอนกลางคืน มีโอกาสป่วย เป็นโรค ไข้เลือดออกได้ ($\bar{X} = 3.0, S.D. = 0.0$) รองลงมาคือ ทุกหลังคาเรือนควรช่วยกัน ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลายเพื่อป้องกัน โรคไข้เลือดออก ($\bar{X} = 2.98, S.D. = 0.19$) รองลงมาคือ การเปลี่ยนน้ำใน ภาชนะกักเก็บน้ำในบ้านเรือนทุกสัปดาห์ สามารถ ป้องกันยุงลาย วางไข่ได้ ($\bar{X} = 2.97, S.D. = 0.21$) มี ทัศนคติระดับไม่ดีในเรื่อง ผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรค ไข้เลือดออกมีโอกาสเป็นโรคไข้เลือดออกได้ ($\bar{X} = 1.90, S.D. = 0.96$) รองลงมา ทราয়กำจัดลูกน้ำทำให้มี ผลต่อสุขภาพในระยะยาวได้ ($\bar{X} = 2.31, S.D. = 0.82$)

การปฏิบัติในการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออก

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและ ตัวแทนชมรมแม่บ้าน มีการปฏิบัติในการควบคุม ป้องกันโรค ไข้เลือดออกจากการศึกษาการปฏิบัติ ในการควบคุม ป้องกันโรค ไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทน ชมรมแม่บ้าน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การปฏิบัติ ในการควบคุม ป้องกันโรค ไข้เลือดออกโดยรวมอยู่ ในระดับดี โดยมีการปฏิบัติมากที่สุดในเรื่อง ท่าน ติดตามข่าวสารเรื่อง โรคไข้เลือดออก เมื่อมีการออก

ข่าวทางหอกระจายข่าว ($\bar{X} = 2.97, S.D. = 0.18$) รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัวของท่าน ทางมุ้ง ทุกครั้งเวลานอน ($\bar{X} = 2.93, S.D. = 0.26$) รองลงมา ถ้าท่านพบแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เช่น กะลา กระป๋อง รอบบริเวณบ้านหรือในหมู่บ้านจะ ทำลายทันที ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.53$) ไม่ปฏิบัติมากที่สุดในเรื่อง ท่าน ไม่ใช้สารเคมีกำจัด ยุง เช่น ยาจุดกันยุง ยาพาทันยุง ยาฉีดกันยุง เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 2.25, S.D. = 0.63$) รองลงมา ท่านใช้ทรายกำจัดลูกน้ำ ใส่ภาชนะน้ำใช้ภายในบ้านเพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย ($\bar{X} = 2.26, S.D. = 0.50$) รองลงมาท่านเปลี่ยนน้ำใน แจกันทุก 7 วันเพื่อป้องกันลูกน้ำยุงลาย ($\bar{X} = 2.36, S.D. = 0.58$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาซึ่งพบว่า ความรู้เกี่ยวกับ โรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิยะ เสดพันธ์^[3] ซึ่งได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการ ปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของประชาชนตำบลสร้างนกทา อำเภอเมือง จังหวัด อำนาจเจริญ และสอดคล้องกับ ประกอบ ศรีศิริ^[2] ศึกษาความรู้และการปฏิบัติตนในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขต รับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านทันไทย ตำบลแจ ระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับสุดาพร สาโพวัน^[5] ศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการควบคุม ป้องกันโรค ไข้เลือดออกของแกนนำสาธารณสุข ประจำครอบครัว บ้านโนนตูม ตำบลโนนตูม อำเภอ ขุมพวง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับความรู้

และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่และตัวแทนชมรมแม่บ้าน ในระดับดี และทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมทรง ห่มประเสริฐ^[6] ได้ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในจังหวัดปทุมธานี พบว่าทัศนคติ เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่และตัวแทนชมรมแม่บ้าน ในระดับดี แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของประกอบ ศรีศิริ^[2] ที่พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับ การป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขอยู่ในระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับ สุดาพร สาโพวัน^[5] ศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการควบคุม ป้องกันโรค ไข้เลือดออกของแกนนำสาธารณสุขประจำครอบครัว บ้านโนนตูม ตำบลโนนตูม อำเภอยุมพอง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ทัศนคติ และการปฏิบัติตน ในการ ป้องกันและควบคุม โรค ไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน พบว่า ประชากร

ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของปิยะ เสดพันธ์^[3] ซึ่งพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของภูเบศร์ วิชัยโย^[4] ที่พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ ทัศนคติและการ ปฏิบัติอยู่ในระดับดี ดังนั้นจึงควรพัฒนาเพิ่มเติมในเรื่องของการควบคุม ป้องกันโรคเลือดออก ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน มีความรู้ในระดับดี แต่ยังไม่มีความรู้ในเรื่อง การใส่ทรายอะเบทเพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย และการดูแลผู้ป่วยโรค ไข้เลือดออก เป็นต้น และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากทางหอกระจายข่าวประจำ หมู่บ้าน จึงควรมีการให้ความรู้ผ่านทางหอกระจายข่าววันละ 1 ครั้งในช่วงที่มีการระบาด

ข้อเสนอแนะ

1) แนะนำให้ชุมชนนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการป้องกันยุงลายวางไข่ในที่กักเก็บน้ำในชุมชน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อทรายอะเบท เช่น การนำผลมะกรูดมาใส่ในอ่างน้ำ เป็นต้น

2) การดูแลผู้ป่วย แนะนำให้ผู้ป่วยดื่มน้ำเยอะ ๆ เพื่อป้องกันภาวะช็อค

3) หากมีการระบาดของโรค ไข้เลือดออกในพื้นที่ แนะนำร้านขายยาในพื้นที่ห้ามจำหน่ายยาแอสไพรินในผู้ป่วยที่มีอาการคล้ายโรค ไข้เลือดออก

เพราะจะมีผลต่อเม็ดเลือดแดงได้ ควรแนะนำให้ผู้ป่วยพบแพทย์หรือโรงพยาบาลใกล้บ้าน

1.2 ด้านทัศนคติ จากผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน มีทัศนคติต่อการควบคุมป้องกันโรคไขเลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี แต่ยังมีทัศนคติที่อยู่ใน ระดับปานกลางในเรื่องผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคไขเลือดออก มีโอกาสเป็นโรคไขเลือดออกได้ และการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออกในหมู่บ้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุขรับผิดชอบฝ่ายเดียวจึงควรมีกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในเรื่องดังกล่าวขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) แนะนำผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยโรคไขเลือดออก มีโอกาสเป็นโรคไขเลือดออกได้ ว่าผู้ที่ใกล้ชิดมีโอกาสเป็นโรคไขเลือดออกได้ เนื่องจากมียุ่งลายเป็นพาหะนำโรค เมื่อยุ่งลายกัดผู้ที่มิเชื่อไขเลือดออก เชื้อก็จะอยู่กับตัวยุ่งเมื่อยุ่งไปกัดผู้ใกล้ชิดหรือนุกลคนอื่นก็มีโอกาสเสี่ยงที่จะเป็นโรคไขเลือดออกได้

2) แนะนำให้ความรู้ชุมชนว่าการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออกในหมู่บ้าน ควรดำเนินงานในลักษณะการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนโดยเฉพาะประชาชนในชุมชน ไม่ใช่หน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขรับผิดชอบฝ่ายเดียว โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานตามมาตรการ 5 ป 1 ข คือ

ปที่ 1 : ปิดปิดภาชนะน้ำขัง

ปที่ 2 : ปลดปล่อยปลาในลูกน้ำ

ปที่ 3 : เปลี่ยนเปลี่ยนน้ำในภาชนะทุก 7 วัน

ปที่ 4 : ปรับปรุงปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในและรอบบ้าน

ปที่ 5 : ปฏิบัติปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย

1 ข : จัดซักภาชนะก่อนเปลี่ยนน้ำกำจัดไขยุ่ง

1.3 ด้านการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออก จากผลการศึกษาพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตัวแทนชมรมแม่บ้าน มีการปฏิบัติในการควบคุมป้องกันโรคไขเลือดออกส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี และยังมี การใช้สารเคมีในการกำจัดยุ่ง เช่น ยาจุดกันยุ่ง ยาพาทันยุ่ง ยาฉีดกันยุ่ง เนื่องจากเป็นอันตรายต่อร่างกาย และการใช้ทรายกำจัดลูกน้ำใส่ภาชนะน้ำใช้ภายในบ้านเพื่อกำจัดลูกน้ำยุ่งลาย ดังนั้นการใช้สารเคมีในการกำจัดยุ่ง เช่น ยาจุดกันยุ่ง ยาพาทันยุ่ง ยาฉีดกันยุ่ง เนื่องจากเป็นอันตรายต่อ ร่างกาย และการใช้ทรายกำจัดลูกน้ำใส่ภาชนะน้ำใช้ภายในบ้านเพื่อกำจัดลูกน้ำยุ่งลาย ดังนั้น จึงควรเพิ่มวิธีการปฏิบัติในเรื่องการควบคุม ป้องกันโรคไขเลือดออกที่ถูกต้อง เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ด้านการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออก อย่างยั่งยืนในชุมชน ควรจะมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน ในการควบคุม ป้องกันโรคเลือดออก เพื่อให้ได้ผลอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบแนวทางการควบคุมและป้องกันโรคไขเลือดออกและส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองจนมีความเข้มแข็ง

เกิดขึ้นในชุมชนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคอย่างต่อเนื่องโดยทุกภาคส่วนมีบทบาท และเพื่อเป็นการลดการใช้สารเคมีเป็นอันตรายต่อร่างกาย และสุขภาพของประชาชนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

ควรศึกษาการพัฒนาแกนนำชุมชนในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อความยั่งยืนต่อไปประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมให้ความรู้ เรื่องโรคไข้เลือดออกสาเหตุของการเกิดโรค ลักษณะอาการของโรค การรักษาโรค หลักการปฏิบัติตัวเมื่อป่วยและการป้องกันการเกิดโรค

2) กิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อย่างยั่งยืนในชุมชน ควรจะมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน ในการควบคุมป้องกันโรคเลือดออก โดยให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบแนวทางการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกและส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองจนมีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในชุมชนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานควบคุมป้องกันโรคอย่างต่อเนื่องโดยทุกภาคส่วนมีบทบาทและเพื่อเป็นการลดการใช้สารเคมีเป็นอันตรายต่อร่างกายและสุขภาพของประชาชนเอง

เอกสารอ้างอิง

[1] กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ, กรมควบคุมโรคติดต่อ. คู่มือ

โรค ไข้เลือดออกสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข. กรุงเทพฯ : นิเวศรรณการพิมพ์; 2542.

[2] ประกอบ ศรีศิริ. ความรู้และการปฏิบัติในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยบ้านทัพไทย ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2545.

[3] ปิยะ เสดพันธุ์. ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนตำบล สร้างนกทา อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2545.

[4] ภูเบศร์ วิชัยโย.(2546).ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของประชาชนตำบล หนองผือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2546.

[5] สุดาพร สาโพนวัน. ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติในการควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออกของแกนนำสาธารณสุขประจำครอบครัว บ้านโนนตูม ตำบลโนนตูม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. [การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2548.

- [6] สมทรง ทุ่มประเสริฐ. พฤติกรรมสุขภาพ
เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรค
ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานี
[ปริญญาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกสุขภาพ]. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ; 2544.
- [7] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา.
คู่มือการสร้างสุขภาพและอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัด
นครราชสีมา.นครราชสีมา : ประสานการ
พิมพ์; 2548.